

Møte for lukkede dører
tirsdag den 8 juli 1947 kl. 9.

President: M o n s e n .

D a g s o r d e n :

Redegjørelse av utenriksministeren.

Presidenten: Presidenten foreslår at møtet holdes for lukkede dører, da utenriksministeren har ønsket å gi en orientering for Stortinget. - Presidenten anser det som enstemmig vedtatt.

Presidenten foreslår videre at Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer samt representanter for pressen gis adgang til møtet. - Det ansees enstemmig vedtatt.

Statsråd Lange: Fredag kl. ½ 3 kom den britiske og franske ambassadør sammen opp i Utenriksdepartementet for å overrekke innbydelse fra sine to regjeringer til Norge til å delta i et møte i Paris lørdag den 12 i denne måned, hvor en skal gå i vei med å skape et særskilt maskineri for å utarbeide en oversikt over hvor langt Europas land, det vil si de av dem som ønsker å delta i dette arbeid, er i stand til å hjelpe seg selv og greie sine gjenreisningsbehov selv gjennom innbyrdes samarbeid, og hvor langt det vil være behov for hjelp fra land utenom Europa, i første rekke De forente stater. Dermed må også vi ta standpunkt til det som har vært kalt Marshallplanen, til tross for at det jo ennå er svært lite av noen plan i det hele tatt.

Jeg tror det vil være nyttig ganske kort å rekapitulere gangen i arbeidet med den såkalte plan fra tanken ble lansert som en prøveballong av utenriksminister Marshall i hans tale i Harvard den 5 juni i år. Den talen i Harvard er ganske kort og den har stått gjengitt praktisk talt in extenso i norske aviser, så det skulle ikke være nødvendig å sitere den.

Det er et par springende punkter i denne talen som jeg tror det er nyttig å ha in mente. Det er for det første det Marshall sa om at ved fastsettelsen av behovene for gjenreisningen i Europa har tapet av menneskeliv og det materielle tap vært korrekt anslått, men i de siste måneder er det blitt åpenbart at disse synlige ødeleggelsene sannsynligvis er mindre allikevel enn forrykningene i hele den europeiske økonomis indre struktur. Det ordet han brukte, «fabric», er svært vanskelig å oversette. Det er mitt forsøk på oversettelse «den innre struktur av den europeiske økonomi». Jeg tror det er viktig å være klar over det, for jeg tror det er den bærende tanke i den en kan kalle Marshallplanen, at her er det ikke spørsmål om bare å undersøke de individuelle hjelpebehov for hvert enkelt land, men meningen fra Marshalls side har vært å gi støtet til et

arbeid med en gjenreisning av selve den europeiske økonomi som helhet. Det kommer tydelig fram at det er tanken, også i flere andre avsnitt, hvor Marshall understreker at hovedformålet med den hjelp som han mener at Amerika i sin egen velforståtte interesse bør yte, ikke som hittil - og da tenker han sikkert på UNRRA-hjelpen - må være i første rekke å lindre nød, men formålet må være å hjelpe Europa til å komme på fote igjen. Det må være hjelp til selvhjelp. Og endelig kommer den samme tanke igjen på slutten av talen, hvor Marshall understreker sterkt at initiativet til å utarbeide en plan for Europas gjenreisning må komme fra Europa selv. Det må være Europa selv som bestemmer om det ønsker å samarbeide seg om en plan, det må være Europa som så går i gang med å utarbeide denne planen på grunnlag av en slik undersøkelse av egne hjelpekilder og egen evne må så Europa henvende seg til De forente stater om den hjelp som en slik gjenreisningsplan ville forutsette derfra. Og Amerikas forente stater må så ta standpunkt til i hvilken utstrekning det vil og kan imøtekomme det hjelpebehov som på den måten er konstatert. I denne første talen sluttet Marshall med å si at programmet for Europa bør være et fellesprogram, som et antall - hvis ikke alle - europeiske nasjoner bør bli enige om.

Dette siste etterlot en viss uklarhet, og etter initiativ, så vidt jeg kan skjønne, fra den britiske utenriksminister klargjorde så Marshall hva tanken i så måte var, gjennom uttalelser på en pressekonferanse den 12 juni, hvor han sa at med Europas land mener jeg alle land vest for Asia. Dermed syntes det fastslått at tanken fra Marshalls side var at det ønskelige, målet, måtte være at alle land i Europa, både i Øst-Europa og i Vest-Europa, skulle prøve å finne sammen om en felles plan.

Det neste som skjedde, var så at utenriksminister Bevin et par dager etter denne siste erklæring reiste til Paris, hvor han i to dager samrødde seg med den franske utenriksminister, og hvor de i fellesskap ble enige om å innby Sovjet-Samveldets utenriksminister til møte i Paris i den uken som begynte den 23 juni. Vi husker sikkert alle sammen i hvilken spenning vi gikk i dagene mellom den innbydelsen og Molotovs svar, og jeg tror vi alle sammen også husker hvor glade vi var den dag, mandag 23 juni, da det ble gjort kjent at Sovjet-Samveldets utenriksminister hadde svart ja og ville komme til Paris for å drøfte muligheten av å finne frem til en felles økonomisk plan for Europas gjenreisning. Så trådte da de tre utenriksministre sammen i Paris den 27, og i løpet av seks dager, til og med den 2 juli, ble det konstatert at det ikke var mulig for dem å komme til enighet, idet den britiske og franske utenriksminister i hovedtrekkene gikk inn for én oppfatning av hvordan dette samarbeid måtte legges an, mens Sovjet-Samveldets utenriksminister hevdet en sterkt avvikende oppfatning.

Jeg tror den greieste måte å gjøre rede for disse forskjellige avvikende oppfatningene, er at jeg siterer i hovedsaken den innbydelsen som er kommet fra Storbritannia og Frankrike i form av en note med anneks, og en henvendelse, et notat til orientering, som Sovjet-Samveldets ambassadør overrakte meg lørdag ettermiddag kl. 6, hvor Sovjet-Samveldets syn på det hele kommer ganske klart til uttrykk. Før jeg siterer disse to dokumenter, vil jeg gjerne også minne om hvor skuffet vi alle sammen var da meldingen kom fra Paris om at dette forsøket på å skape et økonomisk samarbeid for hele Europa ikke hadde ført fram. Jeg tror det gjelder oss alle, at like glad som vi var da vi fikk vite at Molotov ville reise til Paris, like skuffet var vi da vi fikk vite at det der ikke hadde lyktes å komme frem til enighet. Den innbydelse som vi har fått, lyder i hovedsaken slik - jeg skal lese selve noten med innbydelsen og føye inn et par utfyllende opplysninger som står i annekset til noten:

«Hans Majestetets Regjering i det Forente Kongerike og den Franske Regjering har undersøkt de forslag som De Forente Staters utenriksminister fremsatte i sin tale ved Harvard Universitet den 5 juni. De to Regjeringer erkjenner at Europa må ta initiativet i gjenreisingsarbeidet og at det derfor er av avgjørende betydning at det snarest mulig blir satt opp et program som omfatter både Europas hjelpekilder og dets behov. Etter de to Regjeringers oppfatning må en midlertidig organisasjon bli opprettet for å samle de opplysninger som et slikt program vil bli bygget på.

Alle de Europeiske Stater med foreløpig unntagelse av Spania blir nu anmodet om av egen fri vilje å ta del i det arbeid som således må gjøres.»

Denne midlertidige organisasjon, heter det videre i noten,

«skulle bestå av en samarbeidskomite med den oppgave å samordne de spesielle underkomiteers arbeid med visse varer eller områder av den økonomiske virksomhet. Samarbeidskomiteen skulle bestå av representanter for det Forente Kongerike, Frankrike og visse andre Europeiske Stater.»

Her er det altså ikke spesifisert noe antall. Det har fra forskjellig hold vært antydnet ved siden av de to stormakter, fire andre europeiske land, uten at det kommer tydelig frem i noen dokumenter at en har festet seg ved noe bestemt antall, og det kan meget godt tenkes at det vil være riktig å gå inn for at alle de land som bestemmer seg for å delta i dette arbeid, også skal være med i den samarbeidskomite. Det er et spørsmål som nøye må overveies i denne sammenheng.

Det heter videre i noten:

«Den» - altså samarbeidskomiteen - «skulle således som den amerikanske utenriksminister selv har antydnet søke de Forente Staters vennskapelige bistand ved utarbeidelsen av programmet.

Fire underkomiteer skulle bli nedsatt for å bistå samarbeidskomiteen i dens arbeid på følgende områder:

- I. Matvarer og landbruk.
- II. Brensel og kraft.
- III. Jern og Stål.
- IV. Transport.

Underkomiteene skulle bestå av representanter for visse av de Europeiske Stater som har særlige interesser på hvert av de førnevnte områder.»

Der igjen overlates det altså til det møte som skal tre sammen i Paris den 12 juli, og som forutsettes å være ferdig med sitt arbeid den 15de, å avgjøre både antallet av medlemmer i samarbeidskomiteen, hvem som skal være med, hvor mange, og likedan hvem og hvor mange av de deltagende stater som skal være med i hver enkelt av de fire foreslåtte underkomiteer. Der kan det tenkes, som jeg alt har sett av pressemeldinger at det er skjedd for Italias vedkommende, at stater som tar imot innbydelsen, vil foreslå enda flere underkomiteer opprettet for spesielle områder av det økonomiske liv. Det vil det da bli dette forberedende møtes sak å ta standpunkt til.

Som det heter i noten:

«Hans Majestets Regjering og den Franske Regjering vil innby representanter oppnevnt av de land som er villig til å delta, til et møte i Paris 12 juli for å avgjøre sammensetningen av samarbeidskomiteen og underkomiteene. Denne samarbeidskomite og de særlige underkomiteer vil møte i Paris og begynne arbeidet den 15 s.m. Samarbeidskomiteens rapport må bli satt opp i så god tid at den senest 1 september 1947 kan bli forelagt de Forente Staters Regjering.»

Som en ser, er det ganske opplagt at en arbeider under et visst tidspress med tanke på at kommende år i de Forente Stater er valgår, og at hvis det skal være noen mulighet for å få brakt resultatet av de europeiske overlegninger fram for den amerikanske kongress, må det skje i høst, i et år som ikke er valgår. Det er det samme tidspress som forsåvidt gjør seg gjeldende i forbindelse med forhandlingene om den internasjonale handelsorganisasjon, ITO i Genève, hvor det også blir hevdet fra amerikansk side, at hvis man skal ha noen sjanse til å få i stand denne organisasjon i kommende år og å få gjennom de tollnedsettelse som nå tilbys fra amerikansk side, må det alt bringes fram for Kongressen i inneværende år.

Så står det videre i innbydelsen:

«Den Økonomiske Kommisjon for Europa vil på sitt forestående møte» - det som nå er åpnet i Genève - «bli underrettet om denne organisasjons opprettelse. Komiteen» - altså samarbeidskomiteen - «og underkomiteene vil være i kontakt med de Forente Nasjoners organisasjon og de særorganisasjoner som hører under denne, og med de eksisterende mellomstatlige organisasjoner.»

I denne sammenheng vil jeg gjerne henlede oppmerksomheten på det som generalsekretær Trygve Lie opplyste til pressen like før han forlot De Forente Stater, at på ethvert stadium under utviklingen av denne sak, har den britiske og den franske regjering holdt de Forente Nasjoners organisasjon underrettet om de skritt de foretok seg.

Det heter endelig i noten:

«I forvissningen om at herr Marshalls forslag er av interesse for Europa som et hele, at bistand fra de Forente Stater i vesentlig grad vil lette arbeidet med Europas gjenreisning og at slik bistand er avhengig av at de Europeiske Nasjoner gjør et tiltak for å samarbeide og for å hjelpe hverandre, har Hans Majestets Regjering og den Franske Regjering den ære å innby Norges Regjering til å ta del i det administrative apparat som det er deres ønske må bli etablert.»

Og det svar vil de da gjerne ha om mulig før 10 juli.

Det vi i virkeligheten svarer på, når vi svarer på denne innbydelsen, er om vi er villige til, og i hvilken utstrekning vi er villige til, å delta i det administrative apparat som det er den franske og den britiske regjeringens ønske å se opprettet på dette møte i Paris den 12 juli, for at de så skal kunne gå i gang med sitt arbeid den 15 juli.

I vedlegget til denne note er det gitt en mer utførlig utformning av forslaget om dette administrative apparat. Videre er der - sikkert med tanke på de argumenter som ble ført fram mot dette forslag fra utenriksminister Molotov under Pariskonferansen - nærmere presisert forholdet mellom den enkelte deltagende stat og denne midlertidige organisasjon, idet det står i dette annekset:

«En særlig organisasjon vil bli dannet for hurtig å skaffe til veie de opplysninger som trengs til å sette opp en plan som viser Europas tilgjengelige hjelpekilder og behov. Alle europeiske stater som ønsker det kan samarbeide med denne organisasjon. Den vil ikke blande seg inn i disse staters indre anliggender, og den vil ikke ta noe skritt som kunne oppfattes som en krenkelse av deres suverenitet. Det vil ikke bli lagt noen begrensninger med hensyn til en ønsket utvidelse av den europeiske handel.»

Det heter videre i annekset om programmet for det arbeid som en innbys til:

«Samarbeidskomiteen skal ha i oppdrag å utarbeide en rapport over Europas tilgjengelige hjelpekilder og behov i de kommende fire år. Denne rapport skal overleveres de Forente Staters regjering før 1 september.

Rapporten, som skal bygge på opplysninger som de deltakende land gir av egen fri vilje, skal angi a. for så vidt angår visse vesentlige virksomhetsområder hvilken økning i produksjonen som kan oppnås, på den ene side av hvert europeisk land for seg, og på den annen side ved bytte av hjelpemidler mellom disse land, og b.

hvilke behov (i mengde og verdi) som må dekkes ved bistand fra land utenfor Europa. Disse oppgaver skal både omfatte kapitalvarer som trengs for å sikre øket produksjon og de vesentlige forbruksvarer (landbruksprodukter, kull m.v.) som trengs for å sette Europa i stand til å opprettholde sin økonomiske eksistens så lenge de enkelte lands produksjon ikke er tilstrekkelig til dette.»

Så heter det endelig:

«Komiteen skal for å utføre sin oppgave rådføre seg med alle europeiske land, idet dog Spania foreløpig er unntatt. Opplysninger angående Tysklands hjelpekilder og behov skal innhentes fra de øverstkommanderende, medlemmer av Kontrollrådet. Angivelsen om utviklingen av den tyske produksjon skal være i samsvar med de vedtak som er utformet av okkupasjonsmyndighetene.»

Dette er da i hovedsaken det som foreligger fra de to innbydende regjeringer, og jeg skal nå gå over til å referere det notat - det ble ikke kalt en note, det ble kalt en «communication», en meddelelse - som Sovjet-Samveldets ambassadør overrakte lørdag ettermiddag. Jeg tror det er like så godt at jeg leser det opp i sin helhet.

«Vi anser det for nødvendig å underrette Dem om de spørsmål som ble behandlet på det nylig stedfundne 3-Ministtermøte i Paris i samband med det kjente forslag av Marshall om ytelse av kreditt og annen hjelp til de europeiske land.

Som det er kjent fra pressen har Sovjetregjeringen helt fra begynnelsen av ikke hatt særlig tillit til dette foretakende.»

- Der er brukt et ord som kan oversettes både med «foretak» og med «forslag». -

«Både fordi at franskmennene og engelskmennene allerede før åpningen av møtet tydeligvis var kommet til enighet med de Forente Stater bak SSSR's rygg, og fordi det i selve erklæringen fra Marshall hverken var gjort rede for vilkårene eller for omfanget av kreditten, og endelig heller ikke for selve kredittens art.»

- Der er igjen brukt et ord som kan oversettes på to måter, det kan oversettes med «kredittens art» og «kredittens realitet», altså spørsmålet om der overhodet er noe i tilbudet om kreditt. -

«Ikke desto mindre sendte Sovjetregjeringen sin delegasjon til dette møtet for å klarlegge situasjonen, vilkårene, omfanget og kredittens art, for deretter på dette grunnlag å nå fram til en bestemt innstilling.

Under det arbeid som ble gjort av 3-Ministtermøtet, som varte 6 dager, viste det seg at USA foreløpig ikke gir noensomhelst opplysninger hverken om vilkårene for kreditten, dens omfang eller art. Det er samtidig uvisst om Kongressen vil gå med på at slik kreditt ytes og på hvilke vilkår dette eventuelt vil skje.

Derimot gir USA uttrykk for krav om at det skal

opprettes en ledende komite» - det står her «ledende komite», sannsynligvis går det tilbake på det britiske forslag «steering committee», det som nå i innbydelsen er blitt «samarbeidskomite» - «som skal utarbeide et økonomisk program for de europeiske land og fastslå de ressurser til hvert land i Vest-Europa som vil kunne nyttiggjøres for gjennomførelsen av dette program ved siden av ressurser som vil bli stillet til rådighet av USA.

SSSR's delegasjon så i disse krav et ønske om å blande seg inn i de europeiske staters indre anliggender, pålegge dem å følge et program, vanskeliggjøre for dem å avsette overskudd dit hvor de selv ønsket, og på denne måten gjøre disse lands økonomi avhengig av USA's interesser.

Det er klart at SSSR's delegasjon ikke kunne være med på dette. SSSR's delegasjon regnet med at det framfor alt var nødvendig å klarlegge kredittens art, vilkår og omfang og deretter spørre de europeiske land om deres kredittbehov og så til slutt på grunnlag av deres erklæringer sette opp et samlet program som så langt som mulig burde tilfredsstilles for regning av kreditter fra USA. Herved ville de europeiske land beholde herredømmet over sin økonomi og ville kunne disponere fritt over sine ressurser og disses overskudd.

I betraktning av en slik alvorlig uoverensstemmelse mellom Storbritannias og Frankrikes stilling og Sovjet-Samveldets viste det seg umulig å nå fram til enighet.

Sovjetregjeringen har ansett det for nødvendig å gi Dem disse opplysninger, blant annet i betraktning av den kjensgjerning at engelskmennene og franskmennene, etter foreliggende meldinger, sammenkaller en konferanse av europeiske stater til 12 juli, og at en der tydeligvis skal drøfte de samme spørsmål som ble drøftet av 3-Ministtermøtet i Paris.»

Dette var notatets innhold, og der ble ikke knyttet noen ytterligere kommentar til det ved overrekkelsen, det ble overlevert til underretning.

I og for seg er det kanskje ikke, på bakgrunn av alt vi har opplevet i den internasjonale politikken i det siste halve år, så underlig at utfallet av forhandlingene mellom de tre utenriksministre i Paris ble det det ble. Jeg synes at selve disse dokumentene som jeg her har sitert, taler sitt tydelige språk om en av grunnene: den dype mistilliten som rår, det at en bak hvert ord og hvert forslag aner eller forutsetter hensikter som ikke kommer tydelig til uttrykk.

Når Norge skal ta stilling til denne innbydelsen, har vi i Regjeringen sett det slik at det i svaret vi gir på om vi vil være med i dette arbeidet, og eventuelt om på hvilke vilkår vi vil være med, ligger det ikke og må det ikke ligge noen standpunkt-taken til noen politisk blokkdannelse, enten tilslutning til en politisk vestblokk, hvis vi sier ja, eller, hvis vi sier nei, tilslutning til en politisk

østblokk. Vi må se på det først og fremst ut fra vår økonomiske situasjon og våre økonomiske interesser, og vi må også se det i relasjon til det som vi hele tiden siden frigjøringen har understreket som hovedlinjen i vår internasjonale politikk, at vi vil være med og hjelpe til å støtte og styrke og utvikle de Forente Nasjoners organisasjon og alle dens organer, så langt vår evne rekker.

Så vidt en kan se av det som hittil foreligger, dels i form av offisielle eller halvoffisielle svar, og dels i form av meddelelser som er kommet underhånden, kommer begge våre naboland, Danmark og Sverige, ganske sikkert til å svare ja, og vi kan også regne sikkert med at Belgia, Nederland og Luxemburg svarer ja. Det ser også ut til at Sveits svarer ja til å være med, med visse forbehold. Det ser videre ut til at Portugal og Italia ganske sikkert kommer med. Spania er ikke innbudt. Den østerrikske regjering skal etter foreliggende meldinger ha et sterkt ønske om å være med, uten at vi har fått det absolutt bekreftet, og det ser ut til, i hvert fall etter avismeldingene i dag, at Tsjekkoslovakia har svart ja. En vet også at Polens regjering har et sterkt ønske om å kunne være med. Dette til belysning av hva vi vet om andre lands stillingtagen, og så til vår egen.

Hele vår utenriksøkonomi er i så overveiende grad orientert mot de land som en må regne med vil gå med i dette samarbeid, at jeg for så vidt tror at Norge ikke har noe valg, hvor det gjelder samarbeid på lengre sikt, hvis en ser på det rent økonomisk. Men selv bortsett fra dette tror jeg det ville være galt av oss å stille oss utenfor et forsøk på å finne ut om mulighetene er tilstede for en nærmere samordning av de enkelte nasjonale økonomier i Europa med sikte på at Europa gjennom en slik samordning av de enkelte lands økonomier kan hjelpe seg selv bedre og dermed bli mindre avhengig på lengre sikt av økonomisk hjelp utenfra.

Jeg tror for min del, etter å ha fulgt meget nøye med i utviklingen av saken i Storbritannia, at dette i høy grad også er den britiske regjeringens motiv, når den har tatt initiativet og driver denne saken fram med slik kraft som den gjør. En må vel kunne si at det har vært gitt tydelig til kjenne at Storbritannias stilling er den, at hvis ikke en slik samlet europeisk plan kommer i stand, hvorved amerikansk hjelp i form av levering av varer på kreditt kommer som en felles hjelp til så vidt mulig hele Europa, er den britiske regjering i den tvangssituasjon at den i løpet av meget kort tid, allerede i løpet av kommende år og sannsynligvis alt i første halvår av 1948, vil måtte henvende seg til De Forente Stater om et dollarlån på rent nasjonal basis. Og jeg forstår det slik at vurderingen i den britiske regjering er den at et slikt dollarlån til Storbritannia alene vil gjøre Storbritannia langt mer avhengig politisk av De Forente Stater enn om en amerikansk støtte kommer som et ledd i en samlet plan for en rekke europeiske stater.

Det er min vurdering av tankegangen i Storbritannia i denne sammenheng, og jeg vil si for mitt personlige

vedkommende at jeg tror det er en riktig vurdering. Og jeg tror det gjelder også for Europa som helhet, at kan vi gjennom innbyrdes samarbeid begrense hjelpebehovet utenfra, så styrker det vår politiske stilling i forhold til uteneuropeiske makter.

Hvis vi nå skal se på vår egen stilling her i Norge igjen, tror jeg vi kan si at under visse forutsetninger behøver vi med de planer vi arbeider etter, for det nærmeste halvannet år fremover ikke ytterligere amerikanske kreditter. Det er da under forutsetning av at vi greier å øke vår tømmeravvirkning til 8 mill. kubikkmeter i neste sesong, og videre også under forutsetning av at vi på visse områder kanskje pålegger oss en viss innskrenkning i vårt eget forbruk. Kan vi greie de to ting, skulle det etter Regjeringens vurdering ligge innenfor mulighetenes grenser å greie oss med det vi har av valutaeserver, og det vi kan regne med å tjene inn av valuta, i ethvert fall ut 1948. Ut over det tidspunkt er det vanskelig å si noe med noen sikkerhet. Vi må vel regne med som sannsynlig, at skal vi greie å gjennomføre gjenreisningen vår helt ut, vil vi over en lengre periode også ha bruk for amerikansk kreditt i en eller annen form. Men vi kunne vel kanskje si som så, at det har vist seg at vi står så vidt godt på det internasjonale lånemarked, også på det amerikanske, at vi måtte kunne tenke oss å få den kreditt videre framover som måtte trenge, på rent kommersielt grunnlag. En kan kanskje til en viss grad si at vi står ikke i øyeblikket i noen tvangssituasjon, hvor det gjelder å gå inn i det samarbeid som vi nå innbys til. Men jeg tror på den andre siden, som jeg alt har fremhevd, at selv om vi ikke i den nærmeste tid står i noen tvangssituasjon, vil det være riktig av oss å gå med, men å gå med idet vi poengterer en del ganske bestemte synspunkter.

For det første må vi understreke det som alt står i innbydelsesdokumentene, at vår forutsetning er at det midlertidige apparat som blir satt opp, ikke kommer til å blande seg inn i de deltagende staters indre saker, og ikke tar skridt som kan oppfattes som en krenking av deres suverenitet. Og videre at vi går med under den uttrykkelige forutsetning som her er tatt med i annekset, at det ikke vil bli fattet vedtak som fører til innskrenkninger med hensyn til den indre samhandel mellom europeiske land, eller legger hindringer i veien for en ønsket utvidelse av denne samhandel.

For vårt vedkommende bør vi videre, tror jeg, presisere, at under forutsetning av at vi slipper å levere på kreditt til europeiske land varer som vi kan selge mot hard valuta på verdensmarkedet, regner vi med at vi skal greie å betale for nødvendig import fra USA iallfall i det første året av 4-årsperioden.

Vi må videre, er det Regjeringens oppfatning, tydelig understreke, idet vi går med, at vi ikke har oppgitt håpet om at denne plan kan komme til å omfatte hele Europa, at døren må holdes åpen for et slikt omfattende europeisk samarbeid.

Og vi må endelig - og det er ikke det minst viktige - gi uttrykk for at vi ser på den økonomiske kommisjon for Europa, F.N.s organ, opprettet av det økonomiske og sosiale råd så sent som i mars d.å., vi ser på Europakommisjonens og dens tekniske apparat som et meget vel egnet apparat både til å delta i utarbeidningen av et slikt gjenreisingsprogram, og senere til å være med å administrere det hvis det blir noe ut av planen som et 4-årsprogram. Vi vet at i Europakommisjonen er det allerede samlet stor ekspertkunnskap, vi vet at Europakommisjonen også allerede har samlet en god del materiale som vil være av uvurderlig betydning for arbeidet med et gjenreisingsprogram for Europa. Jeg tror det er riktig at vi peker på Europakommisjonen som et organ for den langsiktige administrasjon, fordi en derved understreker at det apparat som nå stables på benene i Paris, virkelig bare blir et midlertidig organ, som det sies i innbydelsen.

Jeg sier alt dette om de synspunkter vi skal formulere, uten at jeg personlig eller Regjeringen i dag har låst seg fast til noen formulering. Vi har sett det slik at i denne meget viktige og alvorlige sak er det av så stor betydning å kunne opptre med den tyngde som det gir å være flere samlet, at den norske regjering har tatt initiativet til at det i morgen blir holdt et møte mellom utenriksministrene og andre regjeringsmedlemmer fra hvert av de nordiske land sammen med en del av de økonomiske fagfolkene som har mest oversikt over våre tilganger, våre hjelpekilder og våre behov, for at vi under det møte som holdes i Kjøbenhavn i morgen skal kunne samle oss om en felles holdning, både hvor det gjelder de eventuelle reservasjoner som vi skal ta, idet vi svarer ja til å reise til Paris, og til en felles holdning med omsyn til hva vi skal arbeide for å oppnå positivt på møtet i Paris. Jeg har hatt kontakt med Kjøbenhavn og Stockholm, og har konstatert at de tanker jeg her har gitt uttrykk for, stort sett går parallelt med de tanker som gjør seg gjeldende i sammenheng med Paris-møtet både i Stockholm og i Kjøbenhavn.

Til sist bare en mere teknisk ting som allikevel har politisk betydning: Det stod i noen aviser fredag morgen at en venter at utenriksministrene fra de land som nå ble innbudt, skulle møte i Paris til dette møtet fra 12 juli og de nærmeste dager fremover. I noten som inneholder innbydelsen, vil en ha lagt merke til at det ikke står noe om det, og jeg spurte uttrykkelig ved overrekkelsen om det var noen slik forutsetning; det ble svart at det var det absolutt ikke, og i går kom det en presisering fra fransk hold om at en gikk ut fra at det ikke blir noe møte av politikere, men av eksperter, helt fra begynnelsen. Det ser ut til å bekreftes av det som står i avisene i dag om den påtenkte sammensetning av enkelte lands delegasjoner. Jeg har også vært i kontakt med Stockholm - det har ikke lyktes på det punkt å få kontakt med Kjøbenhavn - og den svenske og den norske regjering er enig om at vi for vår del ikke bør sende regjeringsmedlemmer til Paris. Vi sender økonomiske og

handelspolitiske fagfolk som etter instruks fra Regjeringen kan gi uttrykk for de politiske synsmåter som vi ønsker å hevde særlig i forbindelse med den økonomiske kommisjon for Europa. Ved å sende en slik delegasjon understreker vi at vi i vår deltagelse ikke legger noen politisk stillingtagen til noen blokkdannelse av noen art.

Dette er det jeg tror jeg kan si til orientering på dette stadium. Som Stortingets medlemmer vil ha sett av avisene, reiser finansministeren og jeg sammen med byråsjef Bjerve i nasjonalbudsjettutvalget og ekspedisjonssjef Ræder til Kjøbenhavn i morgen. Det var tanken etter konferanse med den svenske regjering at vi allerede i dag skulle si til innbydermaktene underhånden at vi kommer til å delta, men at vi forbeholder oss å gi vårt offisielle svar etter at vi har samrådd oss med den danske og den svenske regjering - altså på torsdag.

Terje Wold: Jeg antar at Stortingets medlemmer har satt pris på den redegjørelse som utenriksministeren nå har gitt oss i denne meget alvorlige og viktige sak. Jeg tror det har vært både nødvendig, riktig og nyttig at Stortinget har fått denne redegjørelsen. Utenriksministeren gav den samme redegjørelsen i den utvidede utenrikskomite i går, hvor redegjørelsen fikk alminnelig tilslutning. Det ble særlig fremholdt at vi i realiteten burde stille oss positivt til gjenreisingsarbeidet i Europa på et rent saklig grunnlag uten derved - som utenriksministeren sa - å slutte oss til noen politisk blokk, hverken til noen vestblokk eller til noen østblokk. Samtidig ble betydningen av og viktigheten av de forbehold som Regjeringen vil ta i sitt svar, sterkt understreket, særlig da de forbehold vedrørende F.N. og F.N.s økonomiske råd for Europa som redegjørelsen nevner, som er kommet klart frem i utenriksministerens redegjørelse også her i dag.

Jeg skulle derfor anta at Stortinget i dag skulle kunne ta utenriksministerens redegjørelse til etterretning uten noen særlig diskusjon. Jeg tror ikke noen sådan skulle være nødvendig, og jeg vil da nevne til overveielse, om man ikke her, uten noen *langvarig* diskusjon iallfall, kunne ta utenriksministerens redegjørelse, slik som den foreligger, til etterretning.

Moseid: Jeg er enig med den ærede utenriksminister i at det er vår plikt å delta i et internasjonalt arbeid som gir håp om å kunne bidra til å gjenreise Europa økonomisk, og jeg er stort sett enig i de synsmåter som utenriksministeren gav uttrykk for her. Men jeg vil gjerne understreke at det er en side ved dette arbeide som fra mitt synspunkt sett må danne det prinsipielle grunnlag for arbeidet, nemlig at det må ta sikte på at hvert enkelt land, også vårt, bygger opp sin sunnhet innenfra. Det er umulig å gjenreise Europa hvis de enkelte land under arbeidet med dette, svekker seg selv. Det er umulig å bygge et godt hus av dårlig tømmer. Det er umulig

å gjenreise Europa hvis det ikke lykkes å få den indre oppbygning i hvert enkelt land, også i vårt, i rett skikk. Det er derfor ikke mulig å gjøre noe positivt for dette formål ved at det fra noe land gjøres innrømmelser som undergraver dets indre sunnhet. Dette vil jeg gjerne understreke, fordi jeg er bange for at kanskje ikke alle av dem som deltar i disse forhandlinger, er fullt oppmerksomme på det.

Løvlien: Jeg finner ingen grunn til å gå inn på sakens detaljer på grunnlag av utenriksministerens redegjørelse. Den var nokså omfattende, og det er jo vanskelig bare ut fra å ha hørt den, å ta en konkret stilling. For øvrig er min oppfatning den at Regjeringen i og med at den har latt bekjentgjøre at den har oppnevnt en delegasjon til å delta i konferansen i Paris, i virkeligheten har tatt stilling, og jeg finner det da riktigst å komme tilbake til saken når man har mere konkrete opplysninger om det som virkelig foreligger.

Protokollen for det hemmelige møte ble derpå referert uten å foranledige noen bemerkninger.

Møtet hevet kl. 9.50